

లాటరీవెళ్ళం

చెబుకో.

మల్లాది లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రిగారు.

రచయిత:

కందుల గోవిందం

ఇరవై ఏళ్ళ, కామంజి.

1945

కాపీరైట్]

[వెల 0-8-0

సూచన.

ప్రపంచంలో ఎంతెంత పెద్దమనుష్యులూకూడా ఇతరులకి ప్రతివిషయంలోనుబుద్ధిచెప్పడం- సమకాడికొచ్చేనడితప్పు దారి తొక్కడం- అదికాస్తా బట్టబయలవడం- పదిమందీ నవ్వడం- నానా చికాకులూ రావడం, అలవాటయిపోయింది.

ఈనవలలో వేరువేరు కులాలవారిద్దరు అష్టకష్టాలుపడి- తునకు లాటరీమూలకంగా కలుసుకుని పెళ్ళిచేసుకోవడం- ధనవంతుల ఇళ్ళల్లో జిగే ప్రతీపన: యింతే-

చదవండి-మీకే తెలుస్తుంది.

ఇట్లు

రచయిత.

“రాములూ! మనమిల్లా యీబందిఖానాలోబడి యెంత కాలం మృగ్గడం?”

“బాబూ! రెండేళ్ళకితే మీరింట్లో యిసిగెత్తిపోయారు? మూడుగాదు— నాలుగ్గాదు— పదమూడేళ్లనుంచందులోవున్న నాబడు కేం చెప్పగోవాలి?”

“పదమూడేళ్లే— చెప్పేవుగావు— ఇంకా యెన్నోళ్లుండేమిటి నీకీరాత—”

“దైవం రచ్చిస్తే యింకా రేళ్ళు చిల్లరెళ్ళదియ్యాలి?”

‘ఆరేళ్ళచిల్లరే—ఇప్పటికే ఇల్లాఅయిపోయావు— అప్పటికేమో?’

“నామాటెల్లాగైనా ఇసారంలేదు బాబూ! నాకసలు అయి టికెళ్ళాలనేలేదు. కాని మారాజులు మీమాటే నాకెల్లాగోవుంది’

“ఏం జేస్తారా! కర్మఫలంరా—”

“కర్మఫలమేంటి బాబయ్యా, రాత-గీటు అసండి”

“ఏదేనాబకటేగాని మనమిద్దరం యీజైలులో కలిసి రెండేళ్ళ నుంచుంటున్నాం— నువ్వొక్కమాటైనా విచారపడినట్టు కనపడడే”

‘ఇచారం ఎందుకు బాబయ్యా! లాభమేమిటి? ఎవరికోసం ఇసారించను.”

‘అదే నీనంగతేవిటో కనుక్కోవాలని యెప్పటికప్పుడే పరాకు పడుతున్నాను. నీకీ శిక్షెందుకు పడ్డదీ అసలు?’

“అదో పెద్దగాడవబాబూ! చెప్పడం మొదలిడితే మీరూ కట్టలేరు.

“ఊకట్టడానికేమి— ఏదో ఊసిపోవద్దూ?”

“మీకంటే యినాలనుంటే చెప్తాను బాబూ! ఇనండి”

“చెప్పు స్వరగా!”

అని రెండుచంద్రరాంశే రాముడు అన్నేబి తోడిబైదోరు యిల్లా అంటున్నాడు.

నాచి గోదావరిట్లాలో పెనుమంట్ర అనేపట్టణం. అక్కడ పట్టాను. చిన్నప్పుడే శ్రీలింగంబ్రతుంటారు. మేనమామయింట్లో పుండవారే. అక్కడు కంటింటికి. సిరుపేద అయినప్పటికీ చన్న దయతోనే చూచేవాడు. నూలత్తకూడా చన్నదియగానే చూచేది. నేనుకూడా కాస్తకట్టపడివాణ్ణి. పడవల చేవులో బస్తాలమోసే వాడు మామావ. రోజుకోఅద్దంబాగులు ఉట్టించేవాడు. అనితోనే కాలక్షేపం. కేనావూరిలో బడిలోక్కడవాణ్ణి. అయినట్లానులు చదివాను. తెక్కాడొక్కాచదివాను. ఆవూరిలో ఓరాజుగారు గొప్పడబ్బున్నాయన వున్నాడు. ఆయనకొడుకూ నేనూ ఒకే తరగతి చదివేవాళ్ళము. మాయిద్దరికీ నేస్తంకుదిరింది. అప్పుడప్పుడారిం టిక్కూడానెళ్లేవాణ్ణి. నోరు తియ్యబడుతుండీదారింటిలో. ఆరాజు లబ్బాయి నాకు సనతాలూకు పాపబడిపోయిన లాగులుచొక్కాలు యిచ్చేవారు. తండ్రిగారుకూడా పెండుగులికి, పబ్బెలకీ సమయినా యిచ్చేవారు. కనంతలోకే ఆస్కూల్లో యింక చదువులేకపోవడంచేత- నేనుకూడా కట్టపడితేనేగాని యిల్లు గడవదీనేకారణంచేత చదువుమానేసి మామావతో బస్తాలమోత కట్లేవాడిని. ఆపడవల దగ్గర యజమాని ఉత్తరాలు చదివే గుమాస్తారాకపోతే నన్నుఉత్తరాలు చదవమన్నాడు. గణగణచదివాను. ఓలబ్బాయి! నీకీబస్తాలమోత కర్కమేమిటి! రోజూబత్తికర్చిచ్చి 12 సూపాయలిస్తాం పడవ మీదుంటావా అని అడిగాడు. మామావతో చెప్పాలన్నాను. ఆయన మామావని నిలిపించి చెప్పాడు. అయినాటినించే నేను పడవమీది గుమాస్తానయ్యాను. బత్తికర్చస్తాను. కాబట్టి జీతము మిగిలేది. అది మామావచేతిలో పోనేవాణ్ణి. అది

గాక పడవలో బోలెడన్ని గింజా-కాయా-పుల్లా మొదలైన నరుకులు దొరుకుతుండేవి. ఇవన్నీ ఇంటికి తీసికెళ్ళేవాణ్ణి. మామావ అత్త సంతోషించేవాను.

ఇంకట్లోకే పెదపెడవలమీద సీనిభిగుమాస్తాగా వుండే ఆటమ చచ్చిపోయాను. కాంట్లో చన్నుండమన్నాను. పాటిక కూపాయాల జతం పైగా చెయిచూస్తే రోజుకోకూపాయి డబ్బులు దొరికేవి. నా కిప్పు డిరుచదేళ్ళు దాటాయి, ఓనాడో పడవమీదచుకేంగు చెయ్యడానికెళ్ళాను. ఓరాజులమ్మాయి గదిలోవుంది, ఆఅమ్మాయిసమాధ్లం తోటే నాకిప్పు గేలుపన్నాయి. ఆమెను బలవంతంచేశాను. ఒప్పుకోలేదు. అపడవకూడా నెళ్ళి కుమ్మక్కచేసి ఆమెదిగవలనన చోటింకా చాలా దూరంవుండగానే అర్ధరాత్రివేళ ఒకవిజనస్థలంలో దింపాను. నేనుకూడా నిగాను. ఆమె ముందూ నేను వెనకూ నడుస్తున్నాము కొంతదూరం వెళ్ళింతర్వాత ఆమె కనుమానంతోచి ఆగిపోయింది. సడవ మన్నాను. పదిలలేదు. చుట్టుపక్క లక్కడా జనంలేదు. నందడిలేదు. అక్కడో పాక్కనుపిస్తే బలవంతాన అక్కడకులాక్కెళ్ళాను. ఆమెను చెటపడానికి యత్నంచేశాను. ఆమెనాతో పెనుగులాడంది. ములలో వుండేచాకుదీసి నాకోరిక తీర్చలేదని కిందపడేసి పీక తేగగోశాను. అక్కణ్ణుంచి పరుగుచ్చుకున్నాను. ఆమెతో పెనుగులాడేప్పుడు నా జేబులోవున్న కాకితాలు కొన్ని అక్కడపడ్డాయి. నేచూసుకోలేదు. తిన్నగా నిడదోలాచ్చి తైలెక్కి కాకినాడొచ్చాను. ఉప్పుటేటిపడ్డన కూర్చుని ఆలోచిస్తున్నాను. ఈసంగతి యెవరికెళ్లా తెలుస్తుందని నా వూహ. అక్కడే యేదేనా పని సంపాదించుకుందామని తిరుగుతున్నాను. ఓనాడోకొట్టుమీదకూర్చుండగా పోలీసువారు నన్ను చుట్టుముట్టారు. ఏవేవో అడిగారు. తలాతోకాలేకుండా సమాధానాలు చెప్పాను బొంకాను బాధంలేకపోయింది. నన్ను ముందులో వుంచారు కేసుపెట్టారు. నేను నేరంచేసినట్టువప్పుకొని పశ్చాత్తాపము

తెలిపాను అధికార్లకు. అంచేత ఉరిశిక్ష వేయడం తగ్గించి యిలా శిక్ష వేశారు. ఇందులో అప్పటినుంచీ ముగ్గుతున్నాను. నాకీజైలుజీవితం అలవాటయిపోయింది. బయటకు పోతేమాళ్ళిం నాకెవరున్నారు. ఇక్కడే ముఖంగావుంది. ఇక్కడేవుంటాను భావయ్యా, మీసంగతే నాకేం పాలిపోవడంలేదు.

అని చెప్పడం ముగించేటప్పటికి జైలువార్డరొచ్చి తలుపు తీసి వాళ్ళిద్దరినీ బయటకు తీసిగెళ్ళాడు. కాలకృత్యాలు తీర్చుకున్నతర్వాత పనిచేయించడానికి తీసుగెళ్ళి రాములికి గానుగులాగడం పురమాయించాడావార్డుకు. రామచంద్రరాజు పులిమీసాలు—మెలికెలు తిరిగివడండలూ, ముఖనిర్బసూని—దబ్బాచూసీ కాబోలు పూల మొక్కలికి బోదెలు చెయ్యమన్నాడు.

రామచంద్రరాజు చెండుపూలమొక్కలికి బోదెలు చేసేటప్పటికి ఒళ్ళంతా చెమట పట్టింది. చేతులన్నీ పొక్కులెక్కాయి. ముఖమంతా కిందిపోయి కందగడ్డలా అయింది. రాజుకాకప్రపుషని చెయ్యడంవల్ల దాహమయింది. దాహమైతే వార్డర్ని అడగాలి వాడు వెంట వస్తూంటే ఏభయి గజాలమూలంలోవున్న నూతి ద్దగ్గరకెళ్ళి నీళ్లుతాగాలి. రాజు వార్డర్ని అడిగి అడగడంతోటే—నూతిదగ్గరకెళ్ళి నీళ్లుతాగి జాగ్రత్తగా అయిదునిమిషాలలో రమ్మని ఆర్డరేసి వార్డరతనివేపు ఒకకన్ను వేసివుంచి చూస్తూ యివతల యితర కైదీలను పని చెయ్యండని గదమాయిస్తున్నాడు. రాజు నూద్దగ్గరకెళ్ళి నీళ్లుతాగి తిరిగి వార్డరుదగ్గరకెళ్ళి నుంచున్నాడు అతనికి రాజంటే మంచివాడని నమ్మకం కలిగింది.

ఆవేళకు పనిచేయవలసిన టయమైపోయింది. కైదీల నందరిని మామూలుగా తిండిపెట్టి కొట్టులోకితొల్తున్నారు. రాములూ రాజూ కూడా లోపలికెళ్ళారు, వార్డరు పైసతాళంవేసి వెళ్లిపోయాడు.

అనంతరం రాజు—రాములూ—తిరిగి ఒకరిగొడవ వొకరు పెళ్ళిబోసుకోవడం మొదలు పెట్టారు.

“బాబయ్యా! మీకింకా యెన్నాళ్ళుం వీజైలును?”

“ఉండకేం- ఇంకా మూడు సంవత్సరాలుంది”

“మూడుసంవత్సరాలే- రెండు పూలమొక్కలికి గోసూలుకువ్వే బప్పటికే అలసిపోయారు. ముందెల్లా గడుపుతారు!”

“అదే నాకూదుస్థిగావుంది? నువ్వునువ్వువుండబట్టి కాని లేక పోతే నేనీపాటికే గయాకొట్టివుండును.”

“నేనుండి మీకుచేసిందేనైనా వుందికనకనా? జోగీజోగీ రాసు కుంటే బూడిదరాలిస్తాయిని మనపని.

“నువ్వు కాస్త మంచివాడవుకాబట్టి చల్లనిమాటలుచెప్పి నా విచారాన్ని తగ్గిస్తున్నావు”

“మాటలతో ప్రయోజనం యేమిటి? ఏదేనా ఉపకారముచేసి ధైర్యం చిక్కబట్టి మీచెజవదిల్చించాలని నాకుబోలెడూహుంది.”

ఇందులోంచి సారేపోయి బదుటపడితేమాత్రం ప్రతికీబట్ట కట్టినట్టా. మల్లీతీసుకొచ్చియింతకన్నా అగాధంలో పడేస్తారు.

“అలాగనకండి. నాయెరికనెంశనుంకో. మళ్ళీఆళ్లంతా యిక్కడకొచ్చారా?”

దానికెంతో ధైర్యంఉండాలి, సాహసంకావాలి. ఇంకకీ యుక్తి యుక్తమైన ఉపాయం దొరకాలి.

పట్టుపడితే ఉపాయందొరకదూ! మీరందుకు ఊటంటే నేనెంత తంటాలేనా పడతా”

“నువ్వేమిటో చెబుతున్నావుగాని నాకుపిరిగ్గానేఉంది.

ఇప్పుడలాగేఉంటుంది, ఆతలికెల్లిపోగానే మీసాల్దీసేసి జుట్టు కత్తిరింపేయించి కాపుచేయించండి, దర్జాగా సూట్లు బూట్లు వేయండి ఇంక ఏల్లెమి జేస్తారు,

‘అంతేనట్లానా?’

అంటూ రాజు రాములు బోధన మంచివిల్లాగే కనిపిస్తోంది సాహసం చెప్పాలి. ఏడు మనమీద కనికారం చూపుతున్నాడా? ఎంకా అగాధంలోకి తోస్తాడా? అబ్బే— వాడికేం లాభమంది దాని నల్ల— నుంచిహృదయంకలనాడు కాబట్టి దోచుచూపిస్తున్నాడు— అని కీర్తనలోనూ చేస్తూంటే రాములు—

“ఏంకాబాబయ్యా! ఆలోచిస్తున్నాను.”

“నల్లడిచిపెట్టి యోగిపోనా అని.”

“కాబోయ్యా! ముందుకెండ్లెప్పుడు కలిగింద, రాములుకొలుగిస్తూ పుట్టిననుకొలుగిస్తూ ఎక్కడ నన్నేపొంకావున్నాడు— రాముల పంతులు పూస నుచ్చిపట్టాడేమవుతుంది. ననుకొనేవిటో— శిశువునుకొన్నాడో నాకెవరి పూజా చెయ్యండి బాబూ?—

‘ననుకొన్నావా? కీ కీ కాపుదామనుకంటున్నాను. అంతాల్లోకే నున్నో అదీ కాపు— నీవునా (రాజు) పసిడివు కాబోయ్యా!— నీక చెప్పడం కేం— అంటూ యిలా మొదలెట్టాడు,

రాములూ! నన్న సహించుకుంటావేమో? ఏమైనానా? చెప్ప కండావుండచేసుకో— మంచి గోదావరికట్ట కాపురం— మీరూగి వగ్గిరే— కొనిగివాడ’ మేముత్యశియలం— అంటరాజులం— అసలైన రాజులం— గద్దరన్న గమ్మలం— మామిడికోక్త్యాలుగా— రానికొచ్చా ను, నూకో చిన్న కమివుంది, ముప్పైయివేలొస్తాయంటూ చెను మంట్రారాజులంతా మాబంధువులే—

కేంకండిబాబయ్యా— కిత్తరపుపేథిలోవున్న పెద్ద మేడలుమీయే నాంకి— చిన్న పుడో సారిమాచిన్న రాజుగానో గిలకలట్టుకొచ్చారంకి— గావకం వుండంకి— అబ్బే— ఆవధువులకా యాజులుపాస్త్రీ— చెప్పండిబాబయ్యా—

అంతాలోనే మల్లీ రామచంద్రారాజు— ఇలావుండగానాకు చదు

వన్నా - సంగీతమున్నా - సానులన్నా - సాటలన్నా - పదాలన్నా -
ఎంతో ఇష్టం. మా పూరితో పదిమంది అన్ని జాతులవాళ్ళూ కలసి నా
టకపూ సంచనీ వోగొచ్చింది. చిన్నవూనా అ. తాకలవాళ్లే -
అనంగడి తెలిసి యిక్కడే వన్నా పదిరాళ్లు దొరుకుతాయని వచ్చా
రుకాళ్లు - మాటన్నగాలి మా శాగముందు ఆయన తమ్ము
ణ్ణి మాడమన్నాడు - నాదగ్గరకొచ్చి సంగీతం తా చెప్పుకున్నారు -
నాకు తోచిన పహాయం చేస్తానన్నాను. అలాక్కాదు - ఒక్కనా
టకం మీ మేడయెదుటివారిలో ఇండించండి - మీ ఆడవాళ్ళుగూడా
మాస్తారన్నారు - పరేనని అన్ని హంగులూ యేర్పాటు చేయిం
చాను - సారంగధర నాటకం ఆడారు - ఆడంగులుగూడా మేడల
మీదినుండి నాటకం మానేటట్లు యేర్పాటుచేయించాను - వాళ్లం
గరికి ఒస-భోజనాలు - కాఫీలు - ఉపనూలు - అన్నీ - పూనూ
యించాను. నాటకం గొప్పగా ఆడేశారు - ఎన్ని నాటకాలేనా
ఆడిద్దా మన్నం ఆవేశం - సంతోషం కలిగింది పూర్ణో పెద్దలకీ -
పిన్నలకీ కూడా. సారంగధరలో - చిత్రాంగి వేషం వేసినబా
హ్మణ కుర్రాడు - తల్చుకుంటే శరీరం పొంగిపోతుంది - సారంగ
ధరుడేసినవాడు సాతానికులసుట్ట - ఏమి విచారం వెళ్లపోశాడను
కున్నావు? ఆ నాటకానికి నూటపదహార్లు కట్టమిచ్చాను. పైగా
చిత్రాంగి వేషం వేసిన వాడికో పెద్దబనారసుచీర - సారంగధరచిత్ర
ధారుడికో - వేస్తుసిల్కుకోటు - కొన్ని దుస్తులూ కట్టించాను.
చిత్రాంగిగేసిన బాహ్మణ కుర్రాడు మహా అందగాడు - పాట
గాడు - గొప్పయేతును - పెద్ద ఏకరనాలి - అతడు మామేడ
మీదే ఒస - నెలమీద పదిహేనుగోజలనుంచి అక్కడే వుంటు
న్నాడు. 7, 8, నాటకాలాడారు. ఇంకా ఆడమంటున్నారు పూరు
లోవారు. అప్పటి కన్ని ఖర్చులూపోను, వెయ్యి కూపాయలు కూడ
బెట్టుకొన్నారు

ఇట్లావుంటుండగా, ఆ బ్రాహ్మణకుర్రాడు రూపసి: నిద్రావం శుదు, గొప్పనటకుడు కావటంచేత సూర్యరశ్మికూడా ఒకప్పు డేర గని అడ్రాళ్ళకూడా అతన్ని చూడ్డాని కెగపడేవారు. ఇహ వీధు లంట తిరిగే వాళ్ల మాట చెప్పాలా? ఆరాణి సావిత్రి నాటకం ఏర్పాటుచేశాం యితర ప్రదేశములనుంచికూడా ఇనగేస్తే రాల కుండా శరలనచ్చారు. నాటకమారంభమయింది. బ్రాహ్మణబ్బాయి సావిత్రి వేషంవేశాడు. అతడు ఈవేర నాగడిలోనే వేషం వేసుకుంటానని చెప్పాడు. నాటకమారంభించి సావిత్రివేషంకోసం ఎంత సేవో ఎదుగుచూచారు. అతనిగదికెల్లి పిలిచారు. లోపల గడియ వేసుంది. ఓగంట మొర్రలెత్తినా తలుపు తియ్యలేదు. ఆసంగతి నాకప్పుడు తెలిసి నేనే గదిదగ్గరకొచ్చి :గట్టిగా పిలిచాను. జవాబు లేదు. ఇలవంతాన తలుపులు విడగీయించి లోపలకెళ్లేసరికి—ఆగదిలో యిద్దరాడవాళ్ళున్నారు. నేను తెల్లపోయాను. అంతకన్నా తెల్ల బోయాను వాల్లిదరూ?

'వాళ్ళిద్దరూ ఒకేవేషం, ఒకేమోస్తరుచీర—ఒకేమోస్తరు జాకెట్టే ఇద్దరికీ మొఖాన రంగుంది. అందులో ఆ బ్రాహ్మణు లబ్బాయి యెవరో, పెండ్లివాకెవరో తెలనలేదు— ఏమయ్యా, గంట నుంచీ నీకోసం కొట్టుకుంటుంటే రావేం అన్నాన.

ఒస్తున్నాను పదండి,

'ఆ పెండ్లి మనిషి ఎవరు'

"————"

'మాట్లాడవే'

"మీలన్నయగారి'

'ఉ—చెప్పు'

'అమ్మాయి'

'అక్కడికెందుకొచ్చింది?'

“ఏ. ఏ. ఏ. మో—”

‘ననక్క, నరిగా చెప్పు,

ఏం చెప్పనండీ”

“అలా తెల్లపోతావేం”

“ఇప్పుడే వచ్చారండీ!”

“ఎందుకోసం అంటే”

“నాకోసం”

అనేసరికి వెంటనే అంతా నాకిరిగిపోయింది. నాకుకోసం అంటే, ఆ మెమిడక్స్ క్లెయిమ్ చేసి అవతలికి పోవచ్చున్నాను. అప్రక్కనే ఉన్న గుంబుజం లకర్ర తీసికొని రెండు దెబ్బలు బర్రామిడకొట్టాను. తల ఎన్ని చెక్కలయిందో నాకు తెలియదు. గది అంతా రక్తకొల్లు. నా శరీరమంతా రక్తమయం జనం మేడమిడకొచ్చి యీ దృశ్యం చూచి హలో మంటూ విధిసిబడ్డారు. నేను పోయి నా గదిలో పడుకున్నాను. నాటకం లేదు. ఒక్క కాదు లేదు. జనమంతా వెళ్లిపోయారు గాబోలు, తెల్లారేసరికి ఊరంతా గొప్పమంది. నేను మాత్రం తెల్లవారగల్గలేచి మాట్టేరుపోయాను. మాలన్న గారీసంగతివిని పోలీసువారి సాయంమీద చావుబ్రతుకుల్లోవున్న ఆకురాళ్ళి మార్టేరాసుపత్రికి పంపారుట. ఆమధ్యాహ్నం 2 గంటలకి పోలీసులు నన్ను పట్టుకొని అరదండాలేశారు? కేసు పెట్టారు. నేనుకొట్టినట్టు వొప్పుకున్నాను. ఇదీశిక్ష. తరువాత ఏం జరిగిందో నాకు తెలియదు.

‘బాబయ్యా! చటాలున ఎందుకోప్పుకున్నారు’

“లేకపోతే దీనివల్ల చాలామంది చిక్కుపడతారు?”

“చాలామందంటే మీయింట్లోవారా? పైవారా?”

“పైవారెందుకు? మీయింట్లోవారే,”

“ఆరికెందుకండీ”

‘మాయింట్లో జరిగిందికాబట్టి’

“అదాబాబూ”

అంటూ రాములేదో ఆలోచించడం మొదలెట్టాడు.

‘రాములూ! నువ్వేదో పరధ్యాన్నంగా ఉన్నావు’

‘పరిధ్యాన్నంలేదు. మీగురించినధ్యాన్నమే?’

మిమ్మల్ని ఎదులోంచి బయటికి నెట్టేయ్యడమెల్లాగాలని జేప
నాయన తిన్నంటికి వానాలు లెక్కెట్టాడె అని,

‘నువ్వేదో పన్నాగం పన్నగలవాడివే అయినాఅదెలా పరిణ
మిస్తుందో అనినాభయం,

‘నేనెంతచదువుకోని మూరుకుణ్ణా యినానాకు ధానం—బుర్రా
వుందిబాబూ? మీంకెందుకు నేజెప్పినట్టు చెయ్యండి. నాఆలోచనసాగ
నివ్వండి. నిద్దరొస్తుంది. ఎదుకోండి. శ్రేష్టమెల్లండి మిమ్మల్ని తప్పిం
చకపోతే నాపేరొములా?’

అని ఆకై దీలిద్దరూ తమకష్టసుఖాలు నెళ్ళబోసుకుంటూంటే
జైలుగంట 12 కొట్టింది. రాజు నిద్దరకుపడ్డాడు. రాము లాలోచ
నలో పడ్డాడు.

౨

“నువ్వు దాన్ని నాకగుపించకుండా ఎక్కడ దాచిపెట్టావు!

మీరలా కన్న బిడ్డమీద కోపంచెయ్యడం భావ్యముగాదు,

“కోపంచెయ్యడం భావ్యంకాదంటున్నావా యింకా!,”

‘అవునండీ? దానితప్పయినా నునం కడుపులో పెట్టుకోక
పోతేయెలాగు?’

‘కడుపులో పెట్టుకోవాలా! అడప్పటికీ సాగదు. కత్తిడయి తేనెరికి పారేస్తాను. ఏడుతరాలనుంచి మనయింటావంటాలేని కళంకం- అప్రతిష్ఠ తెచ్చినవానిని—

“నిజమే? మీరనేది అబద్ధం కాదనను. అయినా మనం కొంచెం శాంతపడి ఉండాలి!”

‘నువ్విల్లాటిమాటలు చెప్పకు. కాస్తాకూస్తా అప్రతిష్ఠ- లోకము కోడయి కూస్తూండే’

‘అవునండీ! అలాగని కడుపునపుట్టిన బిడ్డను పదహారేళ్లు ముద్దుగా పెంచి యేదో చిన్నతప్పుచేసిందని పీక తెగ్గోస్తామా?’

‘ఇల్లాటితప్పు చిన్నదా? క్షమింపరానితప్పు. శాంతపడి ఉంటు కోడం నావల్లగాదు’

‘దానిపీక కోనేస్తే అప్రతిష్ఠ- కళంకం మాసిపోతుందా?’

“కొంతవరకు”

‘దానికి నామనసాప్పడం లేదు’

‘నువ్వుకూడా దాంతోగూడా’

‘కానివ్వండి. మీచేతులో చావుకంటే నాక్కా-వలసిందేముంది

“నువ్విక నేమీ అడ్డుమాటలు చెప్పక” దాన్ని నాయెదుటకు తీసుకురా?’

‘తీసుగొస్తాలెండి కొంచెం కోపం తమాయించుకోండి’

‘ఈకోపం దానికంతం కోనేస్తేగాని తగ్గదు.’

“నామాట యీవిషయంలో కొంచెం వినరా?,

“సుతరామూ వినను”

‘అల్లాగైతే మాయిద్దరినీ నజీకెయ్యండి!’

“దానికెంతమాత్రం వెనుదియ్యను”

‘మీరు కోపధారిమనుష్యులని దాన్ని మాలమ్మగారింటికి పంపేశాను.’

‘అయితే అక్కడికే వెడతాను’

‘అని లేవబోతూంటే సుబ్బరాజును భార్య సరసయ్యమ్మ రెండుకాళ్ళూ పట్టుకొని వదలక నామాట కొంచెం వినిపించుకోండి. బిడ్డను రక్షించండి. అబద్ధమాడాను. అది యిక్కడేవుంది. ఇప్పుడే మీయెదటికి తీసుగొస్తాను.’

‘తొందరగా చెయ్యాలాపని’

‘ఎంతమాత్రం కనికారం చూపరన్నమాట కన్నబిడ్డపట్ల’

‘ఎంతమాత్రం చూపేది లేదు’

‘ఇల్లాంటివి ప్రపంచంలో ఎన్ని చూస్తున్నాం ఎన్నిపంటున్నాం. అందరూ యిలాగే చేస్తున్నారా!’

‘నేనెరిగినంతవఱకు నావంశంలో ఇల్లాడిదెక్కడా లేదు. ఎవరో పరువుమాలినవారేదో చేశారంటే నేనుకూడా అలాచెయ్యనా?’

‘ఏదో కొంచెం దాన్నిభయపెట్టి బుద్ధిచెప్పి యెనడికోకట్ట బెట్టి దానింటికిదాన్ని పంపాలిగాని ఇంతఅఘాయిత్యమా?’

‘దాన్నెవడైనా కులంతక్కువవాడు పెళ్ళాడాలి. అందుకు నామనసాప్పదు.’

‘అలాక్కాదండీ! పొరపాటుచేత ఏదోగడ్డితిన్నాను. నాన్న గారికోపం తగ్గింపజెయ్యమని కంటికిమంటికి ఏకధారగా ఏడుస్తోంది.

అలానా! సావం చిన్నపిల్లా— చితకపిల్లా— పదహేడేళ్ళు దగ్గర పడ్డాయి.

‘చిన్నపిల్లలయితే యీవ్యవహారమే అసలురాదుగా’

‘ఇంతకీ నువ్వుదాన్ని నాయెదటికి తీసుగొస్తావా! తీసుకురావా?’

‘మీమాటకెప్పుడైనా అడుగుదాటానా? నాకు మీరభయ

హస్తమిస్తే యిప్పుడే తీసికొస్తాను!

‘ఏమని యివ్వాలి?’,

దానిప్రాణం తీసెయ్యవో.

నువ్వెలాగయినా ఎక్కడో తగ్గించజేయ చూస్తున్నావుగాని
యది తగ్గేదికాదు,

తగ్గించుకోవాలి యత్నించి.

అయితే కేకొంచగోడీ గువన్నీ విడిచిపెట్టిపోవాల్సిందే.

ఈడిభజంపంటి తమ్ముడా నీనిమూలంగా ఇంజనీర్ బడ్డావు. నువ్వు
అదీ మీ ఇష్టం చచ్చిపట్టే ఏడవంటి? నీ నెక్కడికో 'సోతాను'

అదేమిటండీ! ఇదిమరీగాగుంది. ఆపనికూసచేసిన తప్పుకోసము
మారీజమిందారీని, సంసారాన్ని - విడిచిపెట్టి వెళ్లిపోతారా?,

అంతకన్న నాకింకోదాని కనిపించడంలేదు—

ఏదేనా ఓదానితోక్కి సడనూయించుకోవాలిగాని యింత

ఘోరం చేస్తారంటే యెట్లా!

ఈవిషయంలో నామనోనిశ్చయం విను. అదేనావుండాలి కొం
పలో నేనేనా వుండాలి.,

అయితే దాన్ని ఏంజేస్తారో చెయ్యండి. ఇప్పుడే మీదగ్గ
రికి తీసుగొస్తాను—

అని సరసయ్యమ్మ కూతుర్ని వీసుగురావడానికికెళ్ళింది. సుబ్బ
రాజు కుర్చీలించుమీన మెడవాల్చి, ఇప్పుడు నేను చెయ్యవలసినదేమి
టి? మనస్సంతాకలిగిపోయివుంది. పడహంకంట్లుపెంచిన బిడ్డనుకత్తితో
నరికి నావంతానికొచ్చిన కళంకాన్ని తుడిచివేయనా? లేకబ్రహ్మతో
చెప్పకుండా బ్రహ్మాండమైన యీసంసారాన్ని విడిచి వెడలిపోనా?
బిడ్డను చంపితే కళంకంపోతుందా? నేను దేశాంతరంపోతే అప్రతిష్ట
నావెంబడి వస్తుందా— ఈ రెంటివల్లా లాభము కనుపించడము
లేదు. అసలు మాతమ్ముడేపరిస్థితుల్లో వారల నిద్దర్నిచూచి ఆయ
బాబాయి బంధు వగలగొట్టేడో తెలియదు, అది కనుక్కోవడానికి

అనకాకాశము చిక్కలేదు. ఏది యెట్లావున్నా చేసినశుభము కనుక్కోకుండా కన్ను కూతుకు నిండుప్రాణాల్నీ నిలువునా చేతితో, తీసెయ్యడంభావ్యమా? నేను పొరబడుతున్నాను. తననంత శుభంలే పీసెయ్యడమే- నందేహించకూడదు. ఏమైనా పిల్లతో ఒక్కసారి మాటలాడి జీవించివున్నారోచూసి అప్పుడు నిర్ధారణ చేస్తాను.

అని "లోచిత్తూర్" నయంలో శండ్రికెదుటకు కూతుర్ని పరిపర్యవ్యమ్మ తీసుకొచ్చింది కూతురు ఆనాడవస్తకం చణకిపోతూ శల్లిచాటున నిలబడుతుంది. అప్పుడు "చరసమ్యమ్మ" ఆలోచనాసముద్రంలో మునిగియున్న భర్తనులేపి—

‘అమ్మాయి ఇదుగోడండి’

‘ఇలా నాయెదుటకు కమ్మను’

‘ఇలానచ్చి నుంచోతల్లి! భయంలేదు,’

అన్న శల్లిమాట వివగానే కూతురు కొండచుగులు ముందుకొచ్చి పాముతో శండ్రికెదురుగా నిలబడింది.

‘శండ్రి కుర్చీమీద- తల్లి తనకి చుట్టగా వున్నాను.’

‘అప్పుడు నిన్ను నాయెదుటికి పిలిపించి దెందుకో తెలుసా?’,

‘తెలియదండి,’

‘మరి నీకేం తెలుసును! ఎక్కణ్నుంచో నున్ని అడుక్కుని నాల్గురాళ్లు పట్టుకుపోవడానికొచ్చిన పరాము మొగాడితో సరసాలు సాగించడం తెలుసా!’,

‘అలాటివేమీ నెయ్యలేదండి,’

‘అబద్ధమాడతావే! లోకమంతా ఏమనుకుంటుందో యెరుగుదువా!’,

‘అనుకుంటుందండి, లోకం గుడ్డిది. కాస్తాంటే గంపంత చేస్తుంది—’

‘అసలాకాస్తా యెందుకురావాలి’

‘శెలివిశక్కుచపల్ల,

‘శెలివిశక్కువా— వొళ్ళుపొగరా!’

“ముసటిదేనండి,

“ఛీ! దుర్మార్గురాలా! నిర్భయంగా— సిగ్గులేకుండా— సమాధానం చెప్పుతున్నావ్”

“శండియెదట సిగ్గుందుకండీ!”

‘ఒకచోట సిగ్గున్నదాన్నివైతే యిల్లాటిదానికి సిద్ధపడతావా?

‘ఏమీ తప్పుపని చెయ్యలేదండి,

“ఏమీ తప్పుపని చెయ్యకపోతే బాబయ్య అలాచేస్తాడా?”

“చిన్న బాబయ్య ఏమీకనుక్కోకుండా ఘోరంచేసారండి

‘చేసినవా డెల్లాగూచేశాడు. ఆశాస్తి నీక్కూడా చెయ్య

నలసింది’

హాయిగా వ్రంసునండీ నాకు’

“ఇప్పుడు నన్ను చెయ్యనున్నావా?”

‘శనినంద తప్పుచూపి చెయ్యండి. చావుకు జంకడంలేదు. అసవసరంగా అపవాదుమీడబడి, నామూలాన్ని ఆశాస్తిహృల్లబ్బాయి చావుకు సిద్ధమయ్యాడే అని విచారిస్తున్నాను.

“అతనితోసం యింకా విచారిస్తున్నావా.

“నిజమేనండి. ఇంకా ముందుకూడావిచారించవలసియుంటుంది.

ఇంకా అతనిగొడవ వదిలిపెట్టలేదన్నమాట’

‘లేదండి. అతనిని ప్రేమించాను.’

‘వింటూన్నావా ఆసమాధానం—నన్ను శాంతింపుమని—అమ్మాయిని రక్షింపుమని నీవు అఘోరిస్తున్నావు. ఇంకా యిది ఆశోకననే వుంది’

అని సుబ్బరాజు భార్యతో అన్నాడు. నేను మండలిస్తాను లెండి
ముందు జరుగబోయే వ్యవహారం చూడండి అందామె.

‘నువ్వేమో పెరటితో వనున్నావు- అది వీధిలో వనేవుంది.

“దానికేం తెలుసు? ఓడి- నేను చెప్పినట్టు త్వరగా చేస్తే అన్నీ
చక్కబడతాయి.

“దేశమంతా ఇప్పటికే పాకిపోయింది. దీన్ని చేసుకునేవా
డెవడూ?”

“మీరు మనస్సు స్థిరీకరించుకోండి”

“మనస్సెలా స్థిరీకరింపడుతుంది? నువ్వన్నీ విధాలా నాకడ్డం
వొస్తున్నావు”

“అడ్డం లేదు-గిడ్డం లేదు-కడుగుతీసి-అంతే”

నువ్వొక్కమాటూరుకో! ఆనాడసలు జరిగినయదార్థం కను
కోవాలి”

“లక్ష్మయ్యమ్మా! నువ్వు ప్రమాణంగా జరిగిన సంగళంతా
బాబయ్యగారితో చెప్పువారు నిన్ను క్షమిస్తారు”

అని అల్లి అనడంతో కన్నులవెంట కా రేసీరు తుడుచుకుంటూ
లక్ష్మయ్యమ్మయిలా చెప్పడం మొదలెట్టింది—

ఆరామబ్రహ్మమనే గ్రామీణులబ్బాయి. సాంఘికధర్మాటకంలో
చిత్రాంగివేషం వేసిననాటినుంచీ నామనస్సతని మీదనిలిచిపోయింది.
అతనికానంగి తేమీ తెలియదు. మఱినాలుగురోజులు దాటిపోయిన
తర్వాత నేనతన్ని కలుసుకొని మాట్లాడాలని మేడక్కింద తచ్చాడాను.
అతడెందుకో కిందకిదిగినస్తూ నన్ను చూచి పైకెళ్ళిపోయాడు. నేనే
మనదానీ చిన్న చూచేత పెద్దరాజుగారమ్మాయి నమతో మాట్లాడ
డానికివచ్చిందని కబురంపించాను. నాతో ఆమె మాటాడటమేమిటీ
తప్పువారి వనశల కళ్ళమను నాకు బయటపనుంది వెళ్ళాలని అన్నా

దు. నేను సరే : వెళ్ళిపోయారని కబురంపి చిన్నమ్మ సంతకలపా
మ్మన్నాను. ఆయన మేడనికి వచ్చేసరికి క్రింద అడ్డంగా నిలబడ్డాను.

“నేను వీధిలోకి వెళ్ళాలి. లోతులికి వెళ్ళండి” అన్నాడు.

“మితో మాటాడవచ్చాను. పదినిమిషాలాగడన్నాను. అ
తడు భయపడి మొహానికి రంగుపూసుకొని పదిరాళ్లు సంపాదించు
కుదామని వచ్చిన యీబీడబ్రాహ్మణితో అంతఃపురకాంతలైన
మీరు మాటాడరావడం భావ్యమా అని వెళ్ళిపోయాడు! అంతేనేను
మీచిత్రాంగి వేషంచూచింతర్వాత మనస్సంతా మీమీదనిలిచింది
సన్నాదరించడన్నాను. అదిచాలాతప్పండి. ఏవరేనాచూస్తేనాకూ
మీకూగూడా మాటాస్తుందని భయపడితే మీకేం భయంలేదు.
నేను సర్వమూ నిశ్చయపరచుకున్నాను. ఈమూల వేషంవేసు
కునేటప్పుడు నన్ను మిగిలిపోయి రానియ్యండన్నాను! సరేని వెళ్ళి
పోయాడు.

నాటకంనాటిరాత్రి 8 గంటలకు అతడు వేషంవేసుకునేగది
లోకి నాలంతట నేనై చొరబడ్డాను నన్ను వెళ్ళిపోవలసిందని యెం
తేనా బ్రతిమాలాడు. నీ సంగీతంప తలుపులు లోపలికివేసి అతని
వేషరచనని, అతనిలిందాన్ని చూస్తూ కొంత సేపయింతర్వాత—

“సిగ్గుపడతావెందుకూ? ఇంతజరిగినదానికి సిగ్గేవీటి! చెప్పు,

“చెప్పడానికేముంది. అతన్ని బలవంతంచేశాను. నన్ను కాళ్లు
పట్టుకొని బ్రతిమాలాడవతల కెళ్ళిపోమ్మని. దీన్ని బట్టిన తన్నెంతగా
ప్రేమిస్తున్నానో యోచించండి—

“తగలబడినట్టేవుంది. నీప్రేమ,

“ఎలాగేనా వుండనివ్వండి. అదేసమయంలోనే చిన్న బాబయ్య
గారు బలవంతాన తలుపులు తెరిపించి పినుగులాడుతోన్న మమ్మల్ని
చూచి నిర్భయంతో— “నన్నాతల్లికి పొమ్మని అనిరపరాధిమిత్రో
చావమోదారు. మీకు కన్నకూతురుమీద దయవుంటే నాకోరిక
తీర్చండి.

అని కంటతడిబెట్టింది.

‘నువ్వు మెటనే అవతలికిపో! నాకళ్ళుంబడకు నిన్నెవడికో ఒకడి కంటగట్టి నాయంటోనుంచవతలికి గెంతున్నేగాని నాకు నిద్దరట్టదు.

అని తల్లికూతుళ్లను గదమాయించాడు సుబ్బరాజు.

తల్లికూతుళ్ళు బ్రతుకు జీవుడా అవతలికి పోయారు.

శర్వాత సుబ్బరాజుగారొంటిగాకూర్చుని— ఈసంగతే నిజమైతే నాతమ్ముడు నిరపరాధిని బాధించినట్టే అనుకోవాలి ఇప్పుడింతకీ నాకర్తవ్యమేమిటి? కన్నకూతురు కోరికతీర్చనా? ఎలాతీర్చను! అదెప్పటికీ సరిపడదు. రాచాడికూతురు బ్రాహ్మణిపెళ్ళాం అని మొదలెడతారుప్రోజలు. ఒక్కపిల్లగదా అని గారాబంగా చూస్తూ పడ్డెనిమిదేండ్లు దాటేదాకా ఉంచడం నాదేతప్పు, తొందరగా వివాహప్రయత్నం చేయాలంటూ వీధిలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

3

రామ రామ శ్రీరామా రామా రామా రఘురామా?

అని పాడుకుంటూ కెండురోజులనుంచి వీధివెంబడి తిరుగుతున్నాడీతడు. గుప్పెడు గింజలేద్దామంటే జోలిలేదు. వట్టెడన్నం పెడతామంటే ఆవూనే ఎత్తడు. అడుక్కుతినేవాడనుకోవడాని కెంతమాత్రం వీలుకనిపించదు. ఆశరీరచ్ఛాయ విశాలనేత్రాలు, ఆ అజానుబాహువులు. విశాలనక్షత్రము అయినింటివాడని నిశ్చయపరుస్తున్నా

యి. తిండిలేదూ తిప్పలూలేదూ రెండురోజులనుంచి, అయినా నీర
సంగా కనుపించకు. ఇతన్ని చూస్తే నాకెందుకో జాలేస్తోంది. బాగా
పరకాయించి చూస్తే మామరిదిగారు జ్ఞాపక మొస్తున్నారు. ఎంతవార
పాటు. ఇంకా మూడేండ్లుకతిననరకరి అనుభవించవలసిని మఱదిగా
రిక్కడికెల్లా వస్తాను? ఆయన్ని లేపి చెబుదామా! వూరికెళ్ళి ఆయా
సపడొచ్చి నిద్రపోతున్నారు. లేపనా!”

అని సంకయిస్తూనే నరసయ్యమ్మ పెనిమిటి సుబ్బరాజునులేపి
ఏమండీ! ఇతడేవరో బిచ్చగాడిగా కనిపిస్తా మనయింటి సమీపాన్నే
కీర్తనలు పాడుతూ తిరుగుతున్నాడు.

“మనకేం యిబ్బంది”

“అలాక్కాదు. నాకేదో చిత్రంగా కనిపిస్తోంది. మీరొక్క
మాటు చూడండి,

“నీకన్నీ చిత్రంగానే కనిపిస్తాయి. చచ్చిచచ్చే వాచ్చాను.
సంబంధమెక్కడా కుదరలేదు”

నేనెందుకోనం చెప్పానో ఒక్కమాటు చూడండి, నాకు
మరిదిగారేమోనని సందేహంగా వుంది

“నీమొహం. మనకంత అదృష్టంకూడానా,

“ఏమయినా మీరల్లావెళ్లి సంగతేమిటో కనుక్కండి ఎల్లా
చూస్తున్నాడో మేడవేపు.

అని నొక్కినొక్కి చెవుతూంటే భార్యమాట తీసెయ్యలేక
సుబ్బరాజుగారు మేడదిగి వీధిలోకొచ్చారు. ఆబిచ్చగానివేషంలో
వున్నాడతడు మరీ దగ్గరగావచ్చి పాడుతున్నాడు.

“మీరెవరండీ!”

“నేనొక గొప్పవాణ్ణి, తమకు సోదరునివంటివాణ్ణి”

‘మీరిలా తిండితిప్పలులేక ఉపవాసాలతో పాడుతూ వీధంట
తిరుగుతారే’

“తిండిలేకపోవడం- తిప్పలురావడం మొదలెట్టి మూడేళ్లయింది!

“మీజన్యస్థలం ఎక్కడ?”

“ఇక్కడే అనుకోండి”

“అన్నీ అకటా వికటంగా చెప్పుతారేం?”

“నన్ను మీసోదరునివంటినన్ను - పెద్దలు మీరు గౌరవంగా అంటే అంటారెందుకు! నాకైతే ఇప్పుడకటా వికటంగావుంది”

“ఇప్పు డిలావుంటే ఇదివరకు చాలాబాగావుండేదన్నమాట

“నేనూ ఏడాదికి ముప్పయివేలదాయంవచ్చే జమీందారికి తమ్ముగ్నాండి”

“మీ పేరకు వచ్చునా!,”

“నన్ను - రామచంద్రయ్య అంటారండీ. నన్ను మీరింకా

“మీరు-మీరు” అంటున్నారు.

అసంగతీ చెవులబడడంతోనే సుబ్బరాజుగారికి తనతమ్ముడా అనే అనుమానంతో చి యెగాదిగాచూచి, భోజనంచేసిఎన్నాళ్ళయింది

‘ఎన్నాళ్లేవిటి. కోన్నిమీసాలయింది.

భోజనంచేస్తావా?”

“మీరు కనిపించిందగ్గర్నంచీ ఆకలేస్తోనేవుంది”

“లోపలకురా”

అని ఓగదిలోకి తీసికెళ్ళి విస్తరితో అన్నంవగైరాలువడ్డింప జేసారు సుబ్బరాజుగారు. రామచంద్రయ్య భోజనంచేస్తూ- ఓమారు గది నలుపక్కలా కలియజూచి, సుబ్బరాజుగారి మొహంకేసిచూచి- తలదించుకొని- వెక్కివెక్కి ఏడవడం మొదలెట్టాడు. అదిచూచిన సుబ్బరాజుగారు—

“అల్లా ఏమస్తావెందుకూ?

“ఇల్లాటిగతి పట్టిందని,

అంటూ వెత్తిమీ! చింకించగ తీసికొన బెట్టాడు. వెంటనే సుబ్బరాజుగారు 'తమ్ముడూ! ఎలావచ్చావురా- అనికొగలించు కున్నారు. రామచంద్రయ్య గదితలుపులు దగ్గరగానొక్కి—

“బిగ్గరగా మాటాడకండి! జైల్లోంచి తప్పించుకోవచ్చాను”
‘ఎల్లాగా’

‘నేనున్న జైలుగదిలోనే రాములనే పెనుమంట్రీ కాపురస్తుడు కూనీకేసులో 20 ఏళ్ళు శిక్షింపబడి ఉన్నాడు. మాయిద్దరికీ నేస్తం కుదిరింది. చాడోపన్నా గంపన్ని జుయిలువాళ్లర్ని మోసంచేసి నాకిలా త్రోవచూపించాడు అంటూ ఏడ్చాడు. అన్నగారుకూడా ఏడ్చాడు.

‘అన్నయ్యగారూ! ఈసంగతింట్లో వెలియనియ్యకండి. మళ్ళీ నాపని మొదటికొస్తుంది. ఇక్కడొక్క క్షణం నేనుండడానికి వీలేదు.

‘ఈబక్కరాత్రీ వుండిపో! నీభార్యకంటికీ మంటికీ ఏకధాగగా ఏడుస్తూ కుంగిపోయి నువ్వెప్పుడొస్తావని రోజులు గడుపుతుంది.’

‘కానివ్వండి. ఆశుసుఖం చూడలేను. బయటపడ్డానా అజన్మాంతం యింతే. దైవం రక్షిస్తే మనం కలుసుకోకపోము. ఇప్పుడొకండుకిలా మూరువేమంతో వచ్చాను.

‘నీకోరికేమిటో చెప్పు. వెంటనే వీరుస్తాను.’

‘ఏమీలేదు. నాకేమైనా ఉబ్బివ్వండి. ఎక్కడికేనా దూరంగా పోయి యేదో కాలక్షేపం చేస్తాను’

“నీకు కావలసినంత తీసిగెట్టు?

‘మీదగ్గర నిలవడంబెంటుంది?’,

పిల్లకి పెళ్ళిచేద్దామని 20 వేలూ— పొలంకొంచామని 20 వేలు నిలవుంచాను’

‘యేభైవేలూ నాకివ్వండి. నేనీరాత్రే వెళ్ళిపోవాలి’

‘ఈరాత్రీ కుండిపోదూ!’”

నాశ్శేనుం కోరితే ఆకోరిక్కోరకండి

అయితే నెల్లిపోవలసిందేనా?

అహా! గోలచెయ్యకండి

మీంవాదిన యిదివరకే కట్టింది

ఏకోచెప్పినభ్యపెట్టండి. గోలయిందంటే నాకర్మంకాలుతుంది.

డబ్బు పట్టుగొస్తానుండు,

అని సుబ్బారాజుగారు ఇనప్పెట్టె వెరిచి బ్రహ్మాకి తెలియకుండా తమ్ముడికి 50 వేలు సంచిలో మూటకట్టిచ్చి ఓమారు కాగలిండుకొని జేరుమనేడ్చి అర్ధరాత్రివేళ ఊరుచివరదాకా సాగసంపియింటికొచ్చేసాడు.

సరసయ్యమ్మ భర్తయినప్పటికితయ్యడం- పట్టుకెళ్ళడం అంతా చూస్తూనేవుంది. భర్తరావడంకోసే ఏమిటండి ఇదంతా.

అని అడిగింది.

ఏమిటలేదు పడుకుందూ- అని గవమానుంచి తానుకూడా మంచంమీద వాలాడు.

♦ ♦ ♦ ♦

రాములిప్పటికి రామచంద్రరాజును జైల్లోనుంచి తప్పించి మూడుమాసాలయింది. అప్పటినుంచీ జైలువార్డర్లలోన్ని చాలసాధపెడుతున్నారు. ఇతడే రాజును తప్పించాడని వాళ్ల అనుమానము పాపం రాజుంటే ఏదో పూసిపోయేది. ఇప్పుడు మూడేళ్ళ క్రిందట మాదిరిగానే ఆగడికి ఒంటరిగా డయ్యాడు.

రాములుకి పరోపకారమంటే ఇష్టం- రాజును తప్పించిన తన తెలివికి తానే అశ్చర్యపడ్డాడు.

అంత తెలివిగా తోడ్కొచ్చిన తప్పించిన నేనుమాత్రం బయట పడలేనా అని నిరంతరం ఆలోచనలో నుండి తేల్చున్నాడు.

రాజునైతే తమాషాగా తప్పించానుగాని నాకేదీ దారిద్ర్యం రకడంలేదు వార్తల్లంతా నన్ను అనుమానిస్తున్నారు. రాజును తప్పించడానికి మంచి ఉపాయం దొరికింది. కానిజైలంతా తలకిందులై పోయినావేళే. మంచినిక్కడ కెళ్ళడాని కడగమన్నాను. వార్తరడ్డిగి అడగడంకోసం ఒప్పుకొని అతనివైపు కన్నేసి వుంచాడు. అది గమనిస్తూ నేను రాత్రి ఏర్పాటుచేసుకున్న మాదిరిగా రాజు నూతిలో చేసే నియతికి తియ్యడం కోసం యిక్కడో కైదీని కొట్టాను. మమ్మల్ని విడిపించడాని కొచ్చాడు చాటునున్న మానగ్గరికి వాడారు. ఆ వార్తల్లంతా పరుగెత్తారు. అతడు మాయ మయ్యాడు—ఈ సమయంలోనే రాజు నేను సరిచేసిపెట్టిన జైలుగోడదాటిపోయాడు. ఇక్కడికో పోతాడు. శాపమీబందిఖానాలో కొచ్చింజిర్వాత సుకుమారిగాబట్టి కృపించి పోయాడు. నేను గూడా ఎప్పుడో దాని య్యాలి. అంటూ రాములా కటకటాల గదిలో ఆలోచనాసముద్రంలోనికి కొట్టుకుంటూ కళ్ళుమూశాడు.

౪

“ఏమండీ! నన్ను నిచ్చిన ఫోటోలకు డబ్బిప్పిస్తారా?”

“అంజ తొండ్ల రేమిటీ—నువ్వు చెప్పిందానికి నెండురోజులా అస్యం చేశావు”

“దానికినేనేం చెయ్యసండి—అపటాలుకట్టేకొట్టువాడు దగాచేసి అలస్యం చేసిన దానికి నేనా బ్యాధుణ్ణి.

“అదంతా నాకు తెలియదు—ఎల్లుండిగాని నీడబ్బివ్వను”

“తమరలా సెలవిస్తేనాకు పొట్టగడిచే డెట్లు?”

నీకేమోయి— బొమ్మలు రాసినందుక— పైంటు చేసినందుక—
కావలసినంత బాబ్బిస్తుంది.

‘కొన్నింటలో పెట్టుబడే రాదండీ’

“కారణ మేమిటి?”

“రానిరాయిమని చంపుకుంటోన్నారు. తగువాత డబ్బిచ్చేట
ప్పుడు దిగ్గోళలు”

‘అలా ఎవరు చేస్తున్నారోయి,

లక్షమందండీ. ముక్కుతీరు బాగాలేదని ఒకరు—నడుము
వాంపు వచ్చేదని యింకొకరు—ఆపాదాలకు పైంటుచేసేది లక్క
రంగుకి రానేదేమంటారు వేరొకరు.

‘అలా నేనేమీ శిగ్గించనులే? ఖచ్చితంగా ఎల్లుండీవేళకే రా
ఇచ్చేస్తాను’ —

‘శమదయ— నేనిక్కడినుంచి ఏదేనా సుందరి మంచివూగుకు
పోవాలి—’

“ఏం—ఇక్కడ పోస్టిల్ బులుగా లేదా?”

‘ఏదో వుందండీ; అరువుపెడితే రాదండీ. అయినా వూరు
సాతబడిపోయింది. ఆర్డర్సుచాలా శక్కువండీ. పైగా రేపురా మా
పురా అంటారండీ.

‘ఇక్కడ చాలాకాలంనుంచున్నట్టున్నావే’

“అవునుండీ—సంవత్సరంన్నర దాటించండి,

‘అసలు మీదేవూరు,’”

‘ఏదో వేరులేని వూరులెండీ’

‘ఇక్కడ కెల్లావచ్చావు’

శమధర్మ కొంతకాలమిక్కడ హాస్పిట్రీలో వున్నానండీ

‘ఎందువల్ల’

“అదో పెద్దగాథండి ఇక్కడే ఓవగ్గిరవూర్లో నాటకాలాడు తూంలే ఓరాజులయ్యాయి నన్ను ప్రేమించిందండి. ఆమెనాతో చెప్ప కుండానే నాగదిలో జొరబడి తలుపులేసి ఒలవంత పెట్టిందండి, ఆనం గతినా మెసిననండికి క్లార్కరాచూచి నాతలబద్దలకొట్టాడండీ”

‘ఓసగో! కొణితివాడ జమిందారునుబ్బరాజుగారి తాలూకా”

“వారమ్మాయేండి”

‘ఆహా! అంతా తెలిసింది,

‘రేపీవేళకి రా నీడబ్బిస్తా”

“కొంతేనా యివ్వండి”

‘అసలు నీబిల్లెంత”

‘పద్దెనిమిది రూపాయలండి”

‘బాగా హెచ్చుచేసావేబిల్లు”

‘దమ్మిడిమిగలదండి”

‘నీకుటుంబ మెంతమంది?”

‘ఒక్కణ్నేండి”

‘బొమ్మలురాస్తావు- ఫోటోలుదీస్తావు- చాలా ఆదాయం వొస్తుంది. ఇదంతా ఒక్కడికే చాలదా?”

“ఈమధ్య అయిదారుమాసాలు హాస్పిట్రీలో వున్నందున చాలా అప్పుయింది. ఆబాకీలు తీర్మానం చేసుకుంటూన్నందున చాలటం లేదండి.”

“హాస్పిట్రీలో కెందుకుచేరావు? బబ్బలా”

కాదండి. అదంతా ఓపెద్దగాదండి చెప్పానుగా కొంత”

“రేపీదేవేళకొస్తే బిల్లిచ్చేస్తాను”

‘శమనయ”

అంటూ స్టేషన్ గారెట్లలోంచి యిటకొచ్చే చిక్కెరారుడు”
ఫోటోగ్రాఫరు అయినరామబ్రహ్మనకి అతని స్నేహితు షాకడెద్దు

‘ఏమోయి! నీకోసం ఎంత వెతికినా కనుపించలే!’

‘తోందరజీనేమయినావుదా? నాతో!’

‘నాపనేంగారు నీవనే’

‘ఏమిటది?’

‘ఇక్కడొద్దు నీబసకుపోయి మాటాడుకుందా’

అనిఆయిద్దరున్నేహితులు రామబ్రహ్మంబన చేరుకున్నారు. చాపమీద చెరోవైపునకూర్చున్న అనంతరం స్నేహితుడైన జయ రామారావు తనజేబులోంచోకాకితంతీసి రామబ్రహ్మనికొందించాడు అతడాకాకితంతీసికొని లోపలేచదువునొని సిగ్గాంతపోతున్నాడు. జయరామారావు రామబ్రహ్మం—

‘అల్లా తెల్లపోతావేమి’

‘తెల్లపోక నేనీవిషయంలో చేసేదేమిటి?’

‘లోగడనాకు దీన్నిగురించి ప్రస్తావనకొంత చెప్పవుజ్ఞాపక ముందా?’

‘చెప్పినట్లేజ్ఞాపకం,

‘నాకు చెప్పినంతవఱకు నీకుసుముఖంగానేవుంది,

‘ఏమో! నాక్కొంతమమకారం—ఆళ్ళాయిదివరకుండేవిగ్గాని—

ఓసారి నావుతప్పి కన్నులొట్టోయి మళ్ళీ అందులోవేట్లేట్టనా?’

‘అలాటిభయం నీకుండడం సహజమేగాని నేనుచెప్పేదివిను,

‘ఊకట్టడానికేం. కానియ్యి,

‘అలాగనకు, నీకాపిల్లమీద మోజూడా లేదా?’

‘లేకపోవడమేమిటి? అల్లాంటిరూపవతి—ధనికురాలు తనంత దావస్తుందంటే ఎవడొద్దంటాడు?’

‘ఆమాత్రముంది గదా!’

‘ఉండడానికేమి! ఆమెకు నామీద వెనుకటి మమకారము వుండదా?’

“చేవచ్చు సంగతరతావంతు నువ్వొమాటవచ్చి” నీమధ్య
అపూరిలో! నా రోజులున్నాను. నావనీచూచుకుంటే చాలా
వరకు దీన్ని గురించి కూపతీశాను!”

“నానిమిత్తం చాలా శ్రమపడ్డావన్నమాట”

“శ్రమమేమిటలే. కాస్తగట్టివీయత్సము అతఃపు రాచ
కార్యంగనక”

“చాలాగడ్డువ్యవహరిద్దలే,

‘ఇప్పుడంత గడ్డు గాలేకు’

“ఎంచేత?”

“చేసంతా తెలుసుకున్నాను. ఆమె పేరు లక్ష్మియ్యమ్మ. తం
డ్రి పెరుసుబ్బరాజు. తల్లి పేరు నరసయ్యమ్మ తండ్రి గంభజిగ్లాలు
వెదికాడు అల్లుడుకొం. ఏదోకొంతమంది చేసుకోడానికి స్థిపడే
వాళ్ళున్నారు. కాని ఆపిల్లననేమిరా— నాకారామబ్రహ్మమనే
బ్రాహ్మలబ్ధియితిప్ప యితరుణ్ణి పెల్లాడననిపట్టుబట్టి కూర్చుం
డట. ఆఖికి తండ్రియెన్నివిధాల తల చితకొట్టుకొని పల్లనిటిట్టి
పెళ్ళాన్నికొట్టి తాను దేశాంతరం పోతానని ప్రయాణం కట్టడట.
బంధుగులలో పెద్దలు కొందరు కలుగజేసికొన్ని యుక్తిపెన్ని మన
రాజుల్లో స్వయంవరముందిగదా? తెనుగుజిల్లాలలోని క్షత్రియ
కుటుంబాలలోని పెండ్లికాని రాజపుత్రులనందరిని ఫిలిపింబి ఆమె
యిష్టమువచ్చినవాణ్ణి చేసుకునేటట్టుగా తండ్రికూతుళ్ళు నిద్దరినీ
వప్పించారట. అంచేత నీవిప్పుడేదో విధంగా మారువేషంతో
ఆమెను కలుసుకొస్తే ఆమె యేదోఅలోచన చేపుతుంది—అన్నాడు
జయరామారావు,

దాంతో ఆశచలరేగింది రామబ్రహ్మనికి నీసహాయం కావా

లిందులో అన్నాడు స్నేహితుణ్ణి నీకటువంటి ఛాన్సులు తగులు
తోంటే నేనందుకేం జెయ్యమన్నా చేస్తాను. అని మిత్రుడంటే—

అయితే రేపునాయంకాలంలోపున యిక్కడి బాకీలు నడు
క్కొని యివ్వవలసిన వాళ్లకచ్చేసి యిక్కణ్ణించి మకాం నింపాదిగా
కొనితివాడ కీడివిద్దాం అసంటే రామబ్రహ్మం.

ఒక్కటోరకంగావుంది. కార్యం సానుకూలమయ్యేదాకా నేను
నివెంటనుంటాను. ఎల్లుండిఉదయం కలుస్తానునేను. నువ్వేమీ అశ్ర
ద్ధచెయ్యక నీజీయత్నంలో నువ్వుండు—అనిచెప్పి జయరాం వెళ్లి
పోయాడు.

X

‘క్రిష్ణా! ఇవ్వేసినదిరా ఛాన్సు,

‘ఏంఛాన్సురా! నిన్న 6 వేలిచ్చాను. మొన్న 4 వేలిచ్చాను.

ఇవ్వే 12 వేలులాగాను. ఎంత రెండువేలేగా?’

‘అయితే—రేపుకూడా ఛాన్సునీకే తగలకూడదా?

‘ఆసంగ తెవడు చెప్పగలడు? దేవుడుగూడా చెప్పలేడు!

‘నలేగాని రాజుకెంతిచ్చావు!’

“ఎంద?”

‘వందెందుకూ?’

‘ఏమో—పూర్వముల్లాకాదు ఇప్పుడు తేల్లు పెంచాను
చందాయివ్వాలి,

అని నాకరు రామయ్యచేత కబురంపాడు:

‘వెంటనే యిచ్చేశాను,

“అందరూ అలా యిస్తున్నారా!”

“నేనేమీ అడగలేదు”

“ఏడీనిర్బంధం చాలా అధికంగా వుంది”

“ఏంజేస్తాం వచ్చిన్నాడు. పేసిరి ద కూడుకూడు?”

“వాడికి బోలెడంత ఖర్చులే.”

‘ఏంఖర్చునీ, పెళ్ళిమా— పిల్లలా— జెల్లాలా—ఎలావీన్
కొత్తగావచ్చి నోకిన, దానీన, యిల్లది. ఇదేగా! రోజుకు గెలి
చినా గెలుకకపోయినా నోపల కాలెట్టావుడే మనిషికి 10 బుచ్చు
కుంటాడు. గెలిస్తే 100— అయిదోవరినందేసి. ఇప్పుడు 20 వంతు
లు చేసాడన్నమాట.

“అయితేగాని ఏర్పాట్లు మహాసఖంగా వున్నాయో?
దేనికీ గడప దాటక్కరలేదు— కానిశరంజం— ఏడివిషయంలో నాకో
అనుమాన ముందోయి.

“ఏమిటని—చెప్పు! కాస్తంత యీలేదేనా దొరికితే ఏడిపని
పన తీసేద్దాం”

‘అదే దొరిక్కుండా వుంది—ఇంత కలివిడిగా వుంటాదా
గొండులో—తిండితినేపువగాని, స్నానంవేళగాని, డ్రస్సు వేసుకు
న్నపుడుగాని యెవణ్ని చేరనివ్వడు—సరా, డబ్బు ఎక్కడిదోగాని
పుష్కలంగా వుంది!

“అసలొచ్చావుడు చాలా డబ్బు తెచ్చేడటే”

“అలాగా”

అని రామచంద్రియ్య అనే పేరుతో విశాఖ పట్టణంలో
జూదపు కంపెనీనడపే రామచంద్రిరాజును గురించి ఆకంపెనీలో
పేకాటాడ పెరమనెంటు నెంబర్లయిన కృష్ణుడు, శంకరం, చెప్పు
కుంటూ తలక్కిందులవుతారు.

రాజు అన్నగారిదగ్గరను 50000 తెచ్చి ఈ క్లబ్బు సాగిస్తున్నాడు. మంచికట్టుబాట్లు చెయ్యడంచేత గెండ్రికంటివాడికి తెలియకుండా పోలిపోవచ్చు కండ్లలో కారంగొట్టి వదులు తున్నాడు. అతనిదగ్గట కెక్కణ్ణి చూచాడో సుమారు 35 ఏండ్ల వయస్సు కలవాడు నాకరినా పోవేలించాడు.

జూడమాడేవాళ్ళకి కాఫీలు, ఫలహారాలు, కిక్కిలు, సిగరెట్లు వేకలు తేవడంవాడే. ఓనాడోనెంబరు నూపాయించి సారాపట్నా మన్నాడు. సేను తేనంటే కొట్టబోయాడు. నాకరు తిరుగబడ్డాడు. అదే రాజుకి తెలిసి నాకర్ని మండలించాడు. అప్పటినుంచీ రాజు మోశాం కొకర్ని చాలా కార్యంగా చూస్తున్నాడు. అయిదారు మాసాలనుంచి రాజుదగ్గర పనిచేస్తున్నా నాకరుకు రాజు అంశా పొంతూ వెలియలేదు.

ఓసాను నాకరిని రాజు స్నానానికి నీళ్ళుకోడ పురమా యించాడు. పోడి యినతలకొచ్చాడు నాకరు. రాజు స్నానం చేస్తున్నాడు. ఇంకోలో అతనికోసం ఎవరో 'వెద్దమనిషివస్తే' నాకరు చటాలున స్నానాలుగదితలుపు తెరచి లోపల కెళ్ళాడు. స్నానము చేసే ధామ్యచంద్రియ్యనిచూచి నాకరు వెడలిపి పనే మణచిపోయి విస్తుపోతూనున్నాడు. అప్పుడు రామచంద్రియ్య గబగబా బళ్ళింలా బట్టక ప్లేసుగొని పట్టుకొంటుకుతూ—

“రామిగా! నీకు బుద్ధుందాలేదా? స్నానాల్లగదిలోకి రావస్తని చెప్పలేదా?”

అని గద్దించాడు. రామిగాడు వణికిపోతూ తమకోసం యెవరోవచ్చాని చెప్పడాని కొచ్చానండన్నాడు.

పోగాడిదా, పోవేం.

అంటూ నీళ్ళబిందె రామిగాడిమీది కత్తాడు. రామిగాడు పొక్క అంగలో ఇవతలవడి గోడచాటుకల్గి—

‘అబ్బా! ఎంతెన్నేడు. జయిలులోంచి నేయిడిపించగానే రామచంద్రరాజునే పేరుకుబదులు చంద్రయ్యని పేర్కొని యీ జూదపుకం పెసి పెట్టాడు కామోను. నేనే అసవా లట్టలేకపోయాను ఇంకోడు నీనుక్కోగలడా! ఆచారీ— అనుచురు— ఆచెవికిందమచ్చ— నాకెటికే— నేను రాముల్నిని పసిగట్టలేదు— అంటూ ఆలోచన చేస్తూ—ఒంటరిగాచూసి కదంతా యిప్పించెప్పాలని— సమయంకోసం కనిపెట్టిచూస్తున్నాడు రామిగాడనే రాములు.

“జూదమూడేవాళ్ళంతా ఆరోజుమధ్యాహ్నం రాళ్ళంతా నిద్దరలేకపోవడంచేత కునికారు. రామచంద్రయ్య తనగదిలో ఏవో దస్తులెక్కిలు చూచుకుంటున్నాను. రామిగాడు హఠాత్తుగా లోపల కెళ్ళి యెదుటనుంచున్నాడు.

“ఏమిరా— నీకెంతచెపుతూన్నా బుద్ధిలేదేం” అన్నాడు కల్లె అగ్రిజేస్తూ రాజు—

“బాబూ-కోప్పడకండి—మీకోసం పోలీస్‌రొచ్చారు”

“ఎప్పుడురా! తలుపేసెయ్యి— అనడంతోతే రామిగాడు తలుపేసేసి— ఎంతకాలం నాకళ్ళల్లో కారంజల్లుతారు. మూడనాళ్ళ నించి ఓపికట్టాను రామచంద్రరాజుగానూ—ఇప్పటికేనా నన్ను మీరు శానుకోలేకపోయారు జెయిలులోంచి మిమ్మల్నిడిపించిన రాముల్ని నేను—అనడంతోతే రాజు చేతులోదస్తుమూట కిందబడేసి రాముల్ని కొగలించుకొని—

‘కానలేకపోయానురా!రాములూ! ఎల్లాతప్పించుగొచ్చావు’

“ఏజెప్పండి! మీరొచ్చింతర్వాత నేనాగదిలో ఏకాకినై పోయాను. ఏ తొయ్యలేదు. ఆలోచించానాలోచించాను రాత్రి పూట కూడట్టుకొచ్చిన నాగదిలోకొచ్చినవార్లరు, పేకనొక్కి నోట్ల గుడ్డలుకుక్కి—ఆదిరీనూడ బెరికి— నామెడలోబిళ్ళాడకట్టి— ఆదిరీసేస్తు

కొని తలుపు తాళమేసి బయటకొచ్చి చాటుచాటుగా జెయిలుకాం పొందు దాటితలకొచ్చానండి. కాలినడకనిక్కడకొచ్చి మీదగ్గర నాకరీక్కుదిరాను. పోలీసువాకొచ్చారనబద్ధమాడానండి. దేవుని దయవల్ల మనమిద్దరం కలుసుకున్నాం, నాపాణాలు కుదుటబడ్డాయంటే—

“రామచంద్రరాజు రాములూ! నువ్వీంతటినించి నాకు నోఖరివికావు. నాపాణదాతవు. నాతో సమానంగావుండు. ఇంకొకనాకర్ని కుదురుస్తాను, పేకాడేవాళ్లేవన్నా కొన్నాళ్లు మాట్లాడకు మనిద్దరినీ గుర్తుపట్టడం బ్రహ్మకైనాతరముగాదు. దాని సమయం వచ్చినపుడు బయటపడదాం, నేచెప్తానన్నాడు.

నాటినించి రాజూ రాములూ, అన్నదమ్ములల్లేడంటున్నారు

“అక్షయమ్మగారూ! మనూరు బొమ్మలొనేవాళ్ళొచ్చారండి”

“ఏంబొమ్మలే”

“మనిషి నెల్లాగుంటే రంగుల్తో అల్లాగే చేస్తారుటబాబులు”

“ఏక్కడున్నా రే? గీసినబొమ్మలున్నాయా”

“ఎగిరిపోతున్నాయి— ఉంటాయా! వీరబ్రహ్మం పెళ్ళాం బొమ్మరాయించాడు— నరసన్నచౌదరికి తమంచుకున్న సానిబొమ్మ రాయించాడు, మునిసిబుగారు కూతురుబొమ్మ పదిరంగులలోగీయస్తున్నారు. కరణంగారి కోడలెంతందంగా రాయించుకుందనుకున్నారు చూడకట్లచాలవు. మీరుచూస్తే ఒదలుగ్గి. రాములోరి సావితి కాడ పంచని దిగారు—

“మనకెల్లా కుదురుతుంది!”

“అమ్మగారితో చెప్పండి. మీబొమ్మ గీయించమని”

“నేనంటే అమ్మా-బాబియ్యా మండిపడుతున్నారు”

“ఎందుకనీ”

“ఎందుకనడుగుతావేంటే - అప్పుడు జరిగినవనికీ”

“అదంతా మాసిపోయిందిగా - పెళ్ళికూతు రాతున్నాను గదూ?”

“ఏం పెళ్ళిలేవే! రాజులబ్బాయిలంతా ఒస్తారట. అందులో ఓలబ్బాయి నేరుకోవాలిట”

• “అల్లా కేస్తే నండి - సచ్చినోళ్లేరుకోవచ్చు”

‘మనకు సచ్చినమనిషి వేరుగావుంటే ఈరంతాయెందుకు!’

‘అనాటకాలేనే బొమ్మలబ్బాయా?’

• “ఔనీ! ఇంకోడు నాకొద్దు”

‘మరచిపోయానండి నామతికాలా! బొమ్మలుగీయడం - రంగులెయ్యడమేకాదండి - పొటిగొప్పులుకూడా తీస్తున్నారండి’

‘అదికూడానా!’

‘ఏం జెప్పమంటారు. గిరిజాలబుల్లోడు తీయించుకున్నాడు. గైరమ్మ తీయించుకుంది. నాయుడు పెళ్ళాం దాంలో దిగింది తమాషా! ఇరగబడిపోతున్నారమ్మా జనం - కాళీలేదు.

‘మనకల్లాటివేవీ తీయించుకునేయోగం లేదే!’

‘అల్లాగ నూరుకుంటే యోగం ఉండనేవుండదు’

“ఏం చెయ్యమంటావు?”

“ఎలాగో తెలివుపయోగించి చేసుకోవాలి”

‘నాకేమీ పాలుపోటంలేదే’

‘నాకేమరి పట్టుకుందేమిటి!’

‘ఏమైనా చెప్పడం మరచిపోయావా?’

‘ఔ నండి. ఆఫాటోగొప్పులుతీసే అబ్బాయిని చూచారంటే ఖదలరు! ఆడాల్సేగబడ్డారు’

“అంతందగాడా?,

వయస్సెంత?”

‘ముప్పయ్యంటాయి’

“అయితే నాబామ్మ గీయంచుకోవాలంటే యెల్లాగ?”

“అరుగోనండి! ఈ ఈదంటే బామ్మలు పొటిగొప్పలు పట్టు కొస్తున్నారు,”

“మాఅమ్మ సమగుతాను. ఒప్పుకుంటుందో, ఒప్పుకోదో! అడగండి! బాబయ్యగారు! అమ్మగారు ఏవో వూసులాడుతున్నారు.

ఏవిటో వినిరా?

అని దాసి చిన్నమ్మను పంపించి తాను మేడమీదనుంచి వీధంట ఫాటోగ్రాఫులు—చిత్రపులు పట్టుకుని తిరిగే రామబ్రహ్మన్న- జయరాముని చూసింది. అందులో లక్ష్మయ్యమ్మ రామబ్రహ్మంకేసి తదేకదీక్షగా చూస్తూ— ఎంతందగాడా! నామనసు ను హరించి మాబాబయ్యచే నామూలాన్ని చావసిద్ధమైన బ్రాహ్మ లబ్ధయి కాదుగదా! అంటూ మైమరచి అతనివేష చూస్తూన్నది. ఆసమయంలో చిన్నమ్మొచ్చి—

ఆరు బాబయ్యగారితో మాటలాడుతున్నారండి. బాబయ్య గారారీ పొటోగొప్పలూ, బామ్మలూచూచి— పిలిచారు. అమ్మగారు లోనకెళ్ళిపోయారు.

ఏంమాటలాడుతున్నారు.

నాకు బాగా తెలవదండి.

అని చెప్పడంతో ఆ లక్ష్మయ్యమ్మ మేడదిగికిరిసి తల్లిదండ్రులకెళ్ళింది. తల్లికూతుల్లు ప్రక్కగావుండి వారిసంభాషణ వింటున్నారని భయపడతూ భయపడినట్లుగా మాటలాడి ఖేమలీలా

టోను తీయించుకోవడానిగొప్పించాడు. ఇప్పుడే నీనకి కాగుంది కానియ్యండన్నారు. మేడవెనుక గార్డెనులో పాటోతీయడాని కేర్పాటు అయింది. సుష్టురాజుగారి ఫేమిలీ అంతా అక్కడకు చేరింది. ఒక గంటలో పాటో తీశారు. ఆసమయంలో లక్ష్మయమ్మ— రామ బ్రహ్మం ఒకర్నొకరు మోల్చుకున్నారు. ఏవేవో కళ్లతోనే మూటాడుకున్నారు.

మర్నాడు నాయంత్రం పాటోగ్రాఫు కాపీలు పట్టుకొచ్చాడు జయరాము. డబ్బు తీసికొని వెళ్ళిపోతూ దాసిచిన్నమ్మను పరిచేయం చేసుకొని బసకదీసికెళ్ళి సంగతంతా మాటలాడి—చిన్నమ్మను పాటో ఊరికే తీస్తానని చెప్పి ఆమెద్వారా లక్ష్మయమ్మతో చీటీ పంపాడు.

అది చూచుకొని మళ్ళీ మళ్ళీ చదివి— 'గబగబాలో పలికెళ్ళి మళ్ళీ చీటీ తెచ్చి చిన్నమ్మ కిచ్చి పంపించింది లక్ష్మయమ్మ అందులో ఇల్లావుంది.

మీరు వ్రాసిన చీటీ చూసుకున్నాను. పాటోగ్రాఫులు తీసేటప్పుడు నామనోనాధుణ్ణి గుర్తించాను. నాకు స్వయంవరమనే మిష పెట్టే పెండ్లిచెయ్యాడాని కేర్పాటయింది. నేను మీమిత్రుణ్ణి తప్ప యితరుని కన్నెత్తి చూడదల్చుకోలేదు. మీరు త్తరములో వ్రాసిన ప్రకారంగా ఆవేశకు రాజపుత్రులతో కలసి మీన్నే హితుడితో మీరు కూడా ఎచ్చారంటే. నేను బహిరంగంగా నానాధుణ్ణి ఎన్నుకుంటాను, లేకపోతే యీ ప్రాణం త్యజిస్తాను—అని ఉంది.

“మేం తప్పకుండా మీరు వ్రాసిన తేదీనాటికి స్వయంవర తేడికి సలంకరిస్తాము. గుర్తుపట్టరాద్యోమీది. మేం వచ్చిన పని రెరవేరింది మేమిక్కడ నుంచి వెళ్ళిపోతున్నాము. నామిత్రుడు మీకై అల్లాడిపోతున్నాడని ఉత్తరం వ్రాసి చిన్నమహాటోతో రాము

బ్రహ్మం పోటోగూడా కలిపి చిన్నమ్మచేతికిచ్చి నడిపించి ఆపూరి నుంచి మకాం ఎత్తికట్టేశారు పోటోగ్రాఫర్లు.

‘జయరాం—ముందుపోగ్గిం ఎలావేస్తావో, అన్నాడు రామబ్రహ్మం.

‘ఆపూచీలంతా నామీదపెట్టమన్నాడు జయరామ్.

ఇప్పుడు మనం తిన్నగా ఎక్కడికిపోదాం?

తినబోతూ రుచులెందుకూ? నావెంటరా?

నన్నదోలోకాన్నించి స్వర్గాని కెత్తుతున్నావు?

అదే స్నేహితునిధర్మం?

నీలాంటిస్నేహితుడు నాకు వెయ్యిజన్మలెత్తినా దొరకడు?

నీకింతకీ నేను చేసిందేముంది?

ఇంతకన్నా ఏంగావాలి? ముక్కుమొగం ఎరగని మనిద్దరికీ స్నేహము యీపల్లెటూల్లోకలవడం—అదైనా రెండుమాసాలు నిండలేదు. నన్ను నీవు కేవలం పోదరుడికన్న ఎక్కువగచూసావు. నేనడకుండానే నాకు నాలుగైదువందలు మళ్ళీవస్తుందారాదా అని చూడకుండా పెట్టుబడిపెట్టావు. తుదకు నేను ఏపాపమెరుగకపోయినా ఏలలనామణి వలపుమూలాన బుట్టిబద్ధలై చావసిద్ధమయ్యానో ఏలందాలరాశిని పొందడానికేను తగనో— ఏకనకాంగి నన్నే దైవముగా భావించి యితరవర్ణస్తున్నాని ఎంచకుండా నాకైజననీ జనకులనుగూడ ఎదిరించి తనమనోరథమును దీర్చుకొన దీక్షపట్టి యున్నదో— ఆవనితామణిని పలుకష్టములుబడి నాకు గూర్ప నున్నావు?

‘నువ్వు నాకిప్పుడే కృతజ్ఞతావాక్యాలు చెప్పుతున్నావు? పనం తాపూర్తిగా అయింతర్వాత ఇంకా ఏంచెయ్యదలచుకున్నావో,

“నేను నీకేంచెయ్యగలను! అప్పుడైనా యింతే!”

‘అంతేనా?’

‘జయరామ్—నేను నీపట్ల కృతజ్ఞతచూపిస్తున్నా ననుకుంటున్నావు. కాని నీపట్ల నేను కృతఘ్నుణ్ణి అనాలి’

“కారణం”

“నామీద నింశగా అభిమానం చూపించే నిన్ను గుర్తించి— నీపరిస్థితులు నీవంతాభివృద్ధి, చరిత్ర మంతవరకు కొంచమైనా తెలుసుకోయిత్నింపని మూఢుణ్ణయిన నేను కృతఘ్నుడనుకానా?

ఆవిషయంలో నేనూ కృతఘ్నుణ్ణి”

‘కాదు’

తప్పుకుండాను. నిన్ను గురించిననుమాత్రం తెలుసుకున్నానా? నన్ను గూర్చి కాస్తాకూస్తా నీకు తెలుసుకోడాని కవకాశముంది”

పొరబడుతున్నావు- నీవున్నచోటుకు నేను క్రొత్తగానే వచ్చానని నీకు తెలియదు కాబోలు.

నీదావూకే అనుకుంటున్నాను.

కాదుగాని యిప్పుడాసంగతు లేవీ నన్నడగొందు- తర్వాత వాటంతటవే బయటపడతాయి.

“ఏం చెప్పడాని కిష్టంలేదా?

ఇప్పుడు వద్దన్నాగా.

నీదయ.

అనుకుంటూ మెల్లిగా నడుస్తూన్న ఆమిత్రులిర్వూరు నింపాదిగా పెనుగొండ చేరారు జయరాం రామబ్రహ్మన్ని నేనొచ్చే వరకు యీసత్రంలోవుండు ఎప్పటికొచ్చినాసరే,

అని జయరాం అనడంతోనే రామబ్రహ్మానికి అతడెక్కడికో వెళ్లిపోతాడని దిగులుపుట్టి—

జయరామ్? నిన్ను వదలి కేనుండలేను.

ఏలాగో నోచికపట్టి ఉండు.

అంటూ జయరాం మాయమయ్యాడు.

3

జయరాం రామబ్రహ్మాన్ని విశాఖపట్టణం వచ్చి వేస్తూ పోవడం—

అయ్యో! నేనెంతదుర్మార్గుణ్ణి. పాపాత్ముణ్ణి. నాలన్న కూతురి శీలాన్ని శంకించాను, ఆమె ప్రేమించిన యువకుణ్ణి బుర్రపగలగొట్టాను. కారాగారంలో కెండుయేండ్లు మృగ్గాను. అందులోంచి పారిపోయినాను. మారువేషంతో బ్రతుకుతున్నాను. నన్ను ప్రాణనష్టానంగా జూచుకునే భార్యకు, తనబిడ్డనలే ఆడరించే అన్నగారికి దూరమయ్యాను. ఇదేజన్మలో చేసుకున్న మహాపాపమో, బయటపడితే కొంపమునిగిపోతుంది. ఈరామబ్రహ్మం ఎంత మంచివాడు. అందగాడు. నాలన్న కూతురంటే ప్రాణాలువిడుస్తున్నాడు. ఆమె యితణ్ణే గాని పెళ్ళాడనని పట్టుబట్టు కూర్చుంది, ఇందర్ని చిక్కులో పడేసే నేను చిక్కులు పడటానిక్కారణం నా తొందరపాటేకదా, రామబ్రహ్మం నన్ను గుర్తుపట్టనేలేదు. నేను

చేసిన సాపంలో కొంతేనా పరిహారం గావాలంటే—నాలన్న కూతురిని రామబ్రహ్మనికి పెళ్ళిచెయ్యాలి. అందుకోసమే యితన్ని వెదికి పట్టుకొని స్నేహించేశాను. రాముల్ని పంపి మాయుంటినమాచారం తెలుసుకొన్నాను. స్వయంగా కూడా చూచి యత్నించాను.

అనుకుంటూనే వైజాన్ చేరాడు. రాముల్ని కలిసాడు. ఇతన్ని చూడంతోటే రాములు—

మనం ఒహిరంగంగా తిరిగొచ్చు అనే శుభవర్తమానము చెప్పాడు. ఏమి తేషేం చెప్పమని రాజాదుర్దాశో అన్నాడు. ఏదో కారణం నాకు తెలవదుగాని కైదీల నందర్నీ గవర్నమెంటోరు వదిలేశానట. మనకి భయంలేదు. ఇప్పటికి మనకి వంచినోజు లోచ్చాయి. అసంటే—

“ఇక్కడ వ్యవహారాలన్నీ తెముల్చుకొని మాలన్నగారి కూతురిపెళ్ళికి మనం నెళ్ళాలి. పదిరోజులుంది. అంతా తీరుబాటుగా చెప్పుకుందాంగాని ఆటగాండ్రంతా హాజరవుతున్నారా? సాగుతున్నదా?

“ఏం సాగడమండీ! ఏదో? ఈళ్ళనిహారావద్దని చెప్పండి.”
“చెప్పొస్తానుండు.”

అంటూ రామచంద్రరాజు పేకాట హాల్లోకొచ్చి—లేపటి నుంచి ఓ నెల్లాళ్ళు నే నూరికిసోతున్నాను. నేవచ్చేదాకా తలుపులు తెరవ్వు. మీరు రేపొన్నుంచి నేవచ్చేదాకా రావద్దు అన్నాడు.

“సరేనా పెద్దప్పియాణమా?”

“అహా! నామిత్రులు చాలామంది కాశీ వెడుతున్నారు. నేనూ రాములుకూడా పోతున్నాం.”

“ఓహో! తీర్థయాత్రలమీదపడిందన్నమాట మీదృష్టి”
 “అంతేగాని మన ప్యవహారాలన్నీ యిప్పుడే టైటుచేసుకోవాలి”

“కానివ్వండి”
 అనటంతోటే రామచంద్రాజు తన కెవ్వ రేమివ్వాలో చెప్పి పుచ్చుకున్నాడు. శనివ్వవలసిన వాళ్ళందరికీ యిచ్చేశాడు. అందరికీ గుక్కబై చెప్పాడు. వారుగూడా బిక్కు మొహాలతో యింటికి దారిపట్టారు.

అనంతం రాజు యింటియజమాని కివ్వవలసిందిచ్చేసి నేను యిల్లుకాళీచేస్తున్నాను రేపటితోనన్నాడు. అతడు బిక్కు మొహం వేసి యేమండీ అని చేతులుసలుపుకుంటూ 20 రూపాయలు తగ్గిస్తా నిక్కడే వుండబడన్నాడు. ఇక యీవూరినుంచి వెళ్ళిపోతున్నాను. అనటంతోటే యింటియజమాని వెళ్ళిపోయాడు.

రాజు తర్వాత తనకి బ్యాంకుల్లోవున్న 80 వేలరూపాయాలు తెచ్చుకొని సామానంతా సర్దుకొని రాములుతో ఆనాటిరాత్రే రైలెక్కి నిడదొలొచ్చాడు. పడవమీద సామానుపడేసి పెనుగొండొచ్చి రామబ్రహ్మన్ని కలిసాడు.

రామబ్రహ్మం జయరాం అంటూనే వున్నాడింకారాజుని. రామిగాడు రాములయ్యాడు. జయరాం తననిజవృత్తాంతం రామ బ్రహ్మనికెప్పుడు వెల్లడిచెయ్యనాలని ఆలోచిస్తున్నాడు. రాములితో ఆలోచించి తుదకు పెళ్ళివేళే వెల్లడిజేయ నిశ్చయించాడు.

జయరాం యెంతో కష్టపడి రామబ్రహ్మనికి రాజపుత్రుడు వేషం వేయించాడు. కొణిటివాడ స్వయంవరసమయానికి చేరదలచి బయలుదేరారు. రాములు తనస్వగ్రామం వెనుమంటి చూడాలని ఆదుర్దా పడుతున్నాడు. నూవా అత్తా యేమయ్యారో! ఉంటే సన్నాసవాలు పడతావా? ఈచాచాళ్ళుడికంస బద్ధప్రసూదానా?

అనేకలోచనలో ఉంటే జయరాం తనవాని, భార్యను యెప్పుడు కలుసుకుంటానా అనే వేగిరచాటులో పడున్నాడు. రామ బ్రహ్మం లక్ష్యయ్యమ్మ నెప్పుడు పెళ్ళాడతామా, నాకోకిల దైవం నెరవేరుస్తాడా అనే ముచ్చటలో పడున్నాడు. ముగ్గురూ సన్నాహంకో స్వయంవర మహోత్సవానికి బయలుదేరారు.

కొణిటివాడ పల్లెటూరి అయినా సుబ్బరాజుగారు జమీం దారవడంచేత - ఈపెళ్ళి నూతనపక్కిలో, జరుగుచుండడంచేత - పెద్దపెద్దరాజుల కుటుంబాల్లోంచి చాలామంది రాజపుత్రులైనారు ఊరంతా మహాజనసమర్దంగావుంది. కాని సుబ్బరాజుగారుమాత్రం తమ్ముడు లేకపోయాడే అనే విచారంతో కుంగిపోతూనే లేని వుత్సాహం తెచ్చిపెట్టుకొని వివాహకార్యక్రమం నడిపిస్తున్నాడు.

లక్ష్యయ్యమ్మ ఆశాస్థూరిబాబాయి వేళకొస్తాడో, రాడో పంచెయ్యనున్నాడో దైవం, అని లోలోపల వెయ్యిదేవుళ్ళ కతడి రాకకోరిమొక్కుతోంది.

స్వయంవర మండపం సర్వాలంకారశోభితంగా తయారు చెయ్యబడింది. రాజకుమారులంతా సభ నలంకరించారు. రామ బ్రహ్మం రాజపుత్రవేషంలోనే సభకువచ్చాడు. జయరాం మామూలు వేషముతోనేవచ్చి ఓప్రక్క నిలబడ్డాడు. అన్నగారివైపే దృష్టి నిలిపి చూస్తున్నాడు. సుముహూర్తాని కింకా రెండుగంటల టయిముంది

పెళ్ళికూతుర్ని చిన్నయ్యమ్మ సాయంతో స్వయంవర వేదిక కు తీసుకొచ్చారు. చిన్నయ్యమ్మ వారివారిసందరినీ చూపిస్తూంది. క్రమంగా రామబ్రహ్మం దాదాపుకొచ్చారు వారు. అతడికి ముచ్చమటలూపోసాయి. చిన్నయ్యమ్మ నలువంకలాచూస్తూ రాజకుమారులందరినీ వేటువేట నిరూపించి చూపుతోంది. లక్ష్మయ్యమ్మ కీగంటిచూపులతో వలదన్నట్టుగా ముందుకునడుస్తోంది. సభంతా కలయదిరిగారు. వారిక్కావలసినది కనుపించలేదు.

ఓమారు చూచాయగా శంకాస్పదంగా రామబ్రహ్మం దగ్గటగామాత్రం అనుమానంతో నిలబడ్డారు. కాని రామబ్రహ్మని కిరుప్రక్కలా సమానవయోరూప్యవంతు లిరువురు కూర్చున్నారు. ఖంగారుపడ్డా రీమువ్వరిలో ఎవ్వరాయని చటాలునగదిలోకెళ్ళి పోయారు. సభలో కలకలం పుట్టింది. సుబ్బరాజుగారికూతురున్న గదిలోకెళ్ళి సమాచారం తెలుసుకొని తమబంధువులలోని పెద్దలతో ఆలోచించి అందులో ఒకాయన కేదోచెప్పి సభలోకి పంపారు.

ఆయన సభ మధ్యగా నిలబడి, పెండ్లికుమార్తె వరుని నెడు కోక్కెపడంలో సంశయాస్పదురాలుగావుంది. తామెవ్వరూగూడా కన్యాదాతపై కోపింభవద్దు. ఒక చిన్నవిషయం మనవిచేస్తున్నాను

అంటూ రామబ్రహ్మం దాదాపుగావచ్చి సమానవయోరూప
వంతులైన యీమువ్వరిలో ఏబక్కరిలో ఆమె వరింపగోరుతున్నది
కాన తక్కినవారందరూ ఓప్పొక్కకు తప్పుకోవాలి. ఆమె యిం
దెవ్వరిని వరించాలో తెలియక కొట్టిపాటవడుతోంది. ఇదివేళు
విధంగా సాధ్యంకాదు. కావున యిచ్చటనున్న పెద్దలతో ఆలోచిం
చి యీమువ్వరికి లాటరీవేయ నిశ్చయించాము. మూడుచీట్లు
వ్రాసి మువ్వరికూ యిస్తాము. మూడుచీట్లలోను పెండ్లికూతురు
పేరుంటుంది. ఒకదానిలో “శ్రీ” వుంటుంది. తక్కిన రెండింటల్లో
నున్నటుంటాయి. శ్రీ వున్నచీట్ వచ్చినవారినే ఆమెవరిస్తుంది—

అని చెప్పటంతోనే తక్కినవారి మొఖాలు తెల్లబడ్డాయి. ఈ
మువ్వరు చాలా ఆశతో యెవరికివారే వికసితముఖాలతో నున్నారు.
చీట్లు వ్రాయబడ్డాయి. అయిదేండ్లు బాలికచే మువ్వరికూ ఆచీట్లు
నిప్పించారు.

అందులో రామబ్రహ్మనికే శ్రీ కారమున్నచీట్ వచ్చింది.
మెంటనే పెళ్ళికుమార్తె అతని మెడలో పూలదండ వేసింది. అప్పుడు
సభలో నాలుగువైపులనుంచీ—

లాటరీ పెళ్ళాం

అసీ బ్రతిధ్వనులు వినిపించాయి.

అదేసమయంలో జయరాం రామబ్రహ్మాండగిరున్న సుబ్బ
రాజగారి పాదాలమీదవ్రాలి - అన్నగారు! మిమ్మల్ని అనేక

చిక్కులు పెట్టి తుదకు శుభసమయంలో తమనన్ని ఓని జేరాను మీ తమ్ముడు రామచంద్రరాజు. అనడంలోనే సుబ్బరాజుగారు సోదరుణ్ణి బ్రహ్మనందంతో కలగించుకున్నారు.

అఘట్టాన్ని చూస్తూన్న రామబ్రహ్మం జయరాం నాబుట్ట బద్దలుకొట్టిన నా పినమామగారేనా అని నిర్భాంతపోయి చూస్తున్నాడు.

రామబ్రహ్మం - నన్ను క్షమించమంటూ రామచంద్రరాజు రామబ్రహ్మం రెండుచేతులూ పట్టుకున్నాడు.

అదేసమయంలో మసలత్వయ్యమ్మ లాటరీలో వరించిన రాజకుమారునిచరిత్ర తెలుసుకోవాలని రాజుల్లో పెద్దలంతా కోరారు. అప్పుడు రామబ్రహ్మం—

అయ్యా! నేను బ్రాహ్మణుని మీ రెన్నరూ సందేహింపనక్కరలేదు. నేను ప్రసిద్ధమైన క్షత్రియ కుటుంబంలో పుట్టాను. నాకు నాటకాలంటే సరదా. వేషాలువేసి ఖ్యాతిపొందాలని అప్పుడప్పుడు సరదా పడితే మా పెద్దలంతా చీవాట్లు పెట్టేవారు. మాదీగోదానరిజిల్లాయే మాయింటిపేరు పెనమచ్చవారు. నాపేరు రాజన్ రాజు. మావారలకి భయపడినా సరదా తీర్చుకోవడానికి బ్రాహ్మణుని, పేరుమార్చి — వేషంమార్చి — ఈవూరి కంపెనీతో వచ్చాను. ఇక్కడ యిట్టిసంఘటన జరిగి తుదకంతా శుభప్రదంగా మారింది. అనేసరికి—

అంతా మహాదానందంలో మునిగి మహావైభవంగా పెండ్లి జరిగించారు. రామచంద్రరాజు తన అన్న కూతురికి అల్లుడికి తా నొచ్చించిన 80 వేల రూపాయలు కట్టాంకింద చదివించాడు.

అనాడే ఒక కలం వాకని తెలుసుకున్న మీదట రాములికి
చిన్న మురిచ్చి రామ చంద్రరాజు వినాహం కానిచ్చాడు. అందరూ
లక్ష్మయ్యనన్నా—

లాటరీ పెళ్ళాం

అని చలోక్తిగా ఇచ్చిటికి అంటూనే వుంటారు.
చిన్న మురిచ్చానా! నేను లాటరీ పెళ్ళాన్ని కాను కదా అని
చంక తెగలేస్తుంది.

లక్ష్మయ్యమ్మ నాటకంలో స్త్రీవేషం వేసిన గాజు రాజును
పెళ్ళాడిందని—

ఎచోనాలంటే— పోవస్తురా! కోరిక మొగుడు దొరకడము
నాలిదృష్టం కాదూ— అంటుంది.

సుబ్బరాజుగారూ— సరసయ్యమ్మ కూతురి పట్టుదలకు
దైనసంఘటనే కారణమనుకున్నాడు.

రామచంద్రరాజుమాశ్రీం-రామాయణంలో సిడకల వేట్లా
టలాగ జరిగిందీగల్లంతంతామధ్య-అనుకున్నాడు

రాముల్లుజైలులో మగ్గి తే మగ్గానుగాని రాజుగారి స్నేహంవల్ల
చిలకలాంటి పెళ్ళాం దొరికిందనుకున్నాడు.

రాజన్ రాజు (రామబ్రహ్మం) అవృష్టంఅంటే నాదే
బుట్టిపిల్లితే పనిలిందికాని పనుపండునంటి భార్య దొరికిం దను
కున్నాను—

దీనిని చదినినవారంతా ఏమంటారో???

సమాప్తం.

— మాస్ట్రోక్స్టు: —

సరస్వతీ బుక్కుడిపో, బెజవాడ
రంగా వెంకటరత్నం అండ్ సన్, బెజవాడ
ఎనిబిల్లి నూకరాజు, బెజవాడ
సత్యనారాయణ బుక్కుడిపో, రాజమండ్రి
గున్, అప్పలస్వామి అండ్ సన్, రాజమండ్రి
చంద్రయ్య అండ్ కో, రాజమండ్రి
వెంకటాద్రి అండ్ కో బాంచి- రాజమండ్రి

మల్లాది వారి క్రొత్త నవలలు

1 పాంచజన్యం	2 దేవదత్తం
3 నశ్యభామ	4 బలకీడ
5 ముద్దువళిని	6 స్వగళంకణం
7 ఎక్కడ — లేకపోతే?	8 అక్క — దిక్కు 2

పరిమితకాలము —

కందులగోవిందం,

పబ్లిషర్. రాజమండ్రి.

అద్భుత ప్రశ్న ఫలము

మీకు సుందరీకాలు, పెద్ద, ఉత్కృష్టము, లాటరీ, ధనాదాయము మొదలైన వివిధములలో ప్రశ్నకావలసి : ను యీర్ష్యచేయు రీతిగా తెల్లకాగిముమీద పూర్తి చేసి, వ్రాసి చో రాజకీయ ప్రశ్నలకగవచ్చు. గవర్నమెంటు పరీక్షాఫలికాలుకూడ ముగదుగానే సకాలంలో దెప్పవచ్చును. ప్రశ్న 1 కు 1-10-0 చ్చా. వి. పి సేవములేదు. సమాధానము నాల్గవరోజున వచ్చును.

1 కేసు (యొక కేసుతోనూ, 2 వయస్సు (కనీస సువత్సరము) 3 కాలము (కనీస 10 వయసు పండ్లైన కాలము) 4 ఆశ్రయ (విదత్త కాలతో) 5 ఒకవదికేసు 6 ఒక ప్రశ్నకేసు 7 1 మొ. 100 లాభ 2 క అంక 3 ప్రశ్నలో కాపలసిన వివరాలు

ప్రొఫెసర్: ఎమ్ ఎల్ ఎస్. కాప్రి,

వివేక వుద జ్యోతిషాలయం

ఉల్లివోటపేట, రాజమండ్రి. తూ. గో. జిల్లా.

తెలుగు పేజీ పాత్రకు 50 చి. కామిటీ 50, రాజమండ్రి.

